

Riigi alkoholipoliitika arengud

Triinu Täht

Sotsiaalministeerium

SOTSIAALMINISTEERIUM

Võitlus legaalsete ja illegaalsete uimastitega

– ametlikud poliitikadokumendid

- 1997-2003 Riiklik alkoholismi ja narkomaania vastu võitlemise kava
- 2005-2012 Narkomaania ennetamise strateegia
- 2008 (2012)-2020 Rahvastiku Tervise arengukava
- Alkoholi ja Tubakapoliitika rohelised raamatud
- Narkomaania valge raamat

Kas ametliku strateegia puudumine tähendab ka poliitika puudumist? Veidi alkoholipoliitika ajalugu

- 1992 Alkoholiaktsiisi seadus
- 1999 Alkoholiseadus
- 1997-2003 – Riiklik narkomaania ja alkoholismi ennetamise strateegia
- 2004-2005 uue strateegia koostamine (katkestatud)
- 2007-2008 alkoholipoliitika memorandumi koostamine (ministeeriumitevaheline töögrupp)
- 2008 – reklaamikeeld 7-21
- 2008-2009 alkoholipoliitika memorandumi koostamine (parteid)
- 2008 – müügikeeld 22-10 , aktsiisitõus üle 30%
- 2011 – valitsuse otsus rohelise raamatu koostamise kohta

Mis on „roheline raamat“?

- „Roheline raamat“ Eesti kontekstis on poliitikakujundamise protsessi üks osa, kus kirjeldatakse ja analüüsitakse olukorda, kaardistatakse huvipoolte seisukohad ning töötatakse välja ettepanekud olukorra muutmiseks ning probleemide lahendamiseks
- „Roheline raamat“ ei pea, kuid võib sisaldada ettepanekuid õigusliku raamistiku muutmiseks ja teisteks konkreetseteks sekkumisteks (nt. EL ja UK praktika kohaselt töötatakse õiguslike sekkumiste ettevalmistamiseks välja eraldi valge raamat, roheline raamat on mõeldud pelgalt diskussioonipaberiks)

Alkoholipoliitika roheline raamatu protsess ja osalised

- Osalesid kõik alkoholipoliitika osapooled, s.h erasektor
- 7 töörühma töötasid välja 10 temaatilist peatükki
- Töörühmade panuse ja strateegia raamistiku redigeeris ministriumitevaheline töörühm Sotsiaalministeeriumi juhtimisel
- Eelnõu esitati kommenteerimiseks n-ö suurele töörühmale
- 4.12.2012 esitati avalikuks konsultatsiooniks
- 2013. aasta jooksul on toimunud konsultatsioonid huvirühmadega ja teiste ministriumitega
- 20.02.2014 kiitis Vabariigi Valitsus roheline raamatu heaks

Alkoholipoliitika eesmärk

- Vähendada alkoholi kogutarbimist
- Vähendada liigtarvitamist
- Tõkestada alaealiste alkoholitarvitamist
- Tagada turvaline keskkond, vähendada alkoholist tingitud kuritegevust, sotsiaalseid probleeme ja tervisekahjusid
- Tagada lastele turvaline kasvukeskkond

Mis on toimunud?

Teadlikkus

- Pakkuda infot alkoholi mõjude kohta ja vahendeid enesehindamiseks – **alkoinfo.ee arendused, kampaaniad**
- Edendada ühiskonnas sotsiaalseid norme, mis taunivad avalikes kohtades ja avalikel üritustel alkoholi liigtarvitamist ja joobes olekut ning soosivad alkoholivabade ürituste korraldamist - **KorSi muudatused**
- Edendada positiivset suhtumist alkoholitarvitamise vähendamisse ja karskusesse – **Joome Poole Vähem, Kinoteater, NO99, passiivse joomise kampaania**
- Pakkuda lapsevanematele tuge ja koolitust noorte alkoholitarvitamise ärahoidmiseks – **Efekt programm**

Ravi ja nõustamine

- Arendada alkoholi liigtarvitamise varase avastamise ja nõustamise süsteemi esmatasandi tervishoius
- Arendada alkoholsõltuvuse ravi- ja taastusabi teenuseid
- Tagada teadmiste ja kompetentse personali olemasolu teenuste arendamiseks
- **Ravijuhend valmib 2015 sügiseks!**
- **ESF rahvatervise programmid 2008-2013 ja 2014-2020 „Kainem ja Tervem Eesti“ – alkoholsõltuvuse ravi ning alkoholi liigtarvitamise varase märkamise ja lühinõustamise arendamine tervishoius**

Kohalike omavalitsuste roll

- Riiklike strateegiate, seadusandluse ja finantsvahendite kaudu võimalusel toetada selliste kohalike omavalitsuste osakaalu tõusu, kes viivad ellu mitme-komponendilisi paikkonna alkoholi liigtarvitamise ja kahjude vähendamise programme
- Kaardistada ja analüüsida Eesti kohaliku tasandi alkoholipoliitika praktikaid ning luua omavalitsustele võimalusi teadmiste- ja kogemustevahetuseks - **toimunud konverents ja arutlusingid KOVide osalusel**
- Töötada välja kohaliku alkoholipoliitika kujundamise teemaline juhendmaterjal ning koolitus- ja nõustamisprogramm - **toimub pilootprojekt Norra programmi rahastusel**
- Rohelise raamatu soovitusi kohalikele omavalitsusele kasutasid organisatsioonid AVE ja Joome Poole Vähem valimiseelsete debattide organiseerimisel, samuti kohalike omavalitsuste üritustel, Norra FM projekt KOV alkoholipoliitika soovitude väljaarendamiseks ja piloteerimiseks

Joobes juhtimise ennetamine

- Koolituse arendamine: juhikoolitus, kutseliste juhtide koolitus, õpilaste riskeeriva käitumise koolitus, joobes juhtimiselt tabatud juhtide erikoolitus „Selge pilt“ koolitused, MNT pilootprogramm
- Politsei- ja Piirivalveametil suurendada pisteliste joobekontrollide arvu, s.h piiripunktides ja sadamates. – jaanipäeva kampaania jpt
- Kehtestada transporditeenust osutavatele firmadele kohustus tagada juhtide joobekontroll enne töö alustamist
- Luua ohtlikult käituvast liiklejast teatamiseks üle-eestiline politsei teavituskanal lisaks politsei lühinumbrile – tehtud
- Riiklik Liiklusohutusprogramm jätkub

Alkoholi kättesaadavuse piiramine

- Lubada alkoholi müüki jaekauplustes vaid eraldi müügipinnal või müüjaga teenindusletist
- Töötada välja meetmed internetis alkoholimüügi järelevalve tõhustamiseks
- Karmistada karistusi alaealistele alkoholi kättesaadavaks tegemise eest
- Töötada välja alkoholi tarvitamiselt tabatud alaealistele täiendavaid mõjutusvahendeid
- Viia läbi lapsevanemate, müüjate, ürituste korraldajate ja üldsuse teadlikkust tõstvaid tegevusi, et suurendada ühiskonna toetust alaealisele alkoholi kättesaadavuse tõkestamiseks
- Arendada koostööd erasektoriga alaealisele alkoholimüügi tõkestamisel – **Kaupmeeste liidu kampaania 2013. aasta suvel, vabatahtlik juhend valmis 2014, k.a tutvustamine**

Turunduse piiramine

- Muuta reklaamiseadust selliselt, et alkoholireklaamides on lubatud esitada üksnes neutraalset teavet toote põhiliste omaduste kohta (sealhulgas välistades inimeste näitamist, atmosfääri kirjeldamist ja lugude jutustamist). –
- Keelustada välireklaam –
- Kehtestada alkoholi reklaamimisele televisioonis ja raadios täiendav ajaline piirang: alkoholireklaam on keelatud kella 7-st 22-ni
 - ettevalmistatud eelnõu, tegevus koalitsioonilepingus
- Internet ja sotsiaalvõrgustikud! – jätkuv arutelu mediaväljaannetega

Hinna- ja maksupoliitika

- Sotsiaalministeeriumil ja rahandusministeeriumil töötada välja alkoholi maksustamise pikaajaline raamistiku, mis sisaldab maksutaseme iga-aastast ülevaatamist, protsessis osalejate loetelu, protsessikirjeldust ning maksutaseme hindamise ja muutmise aluseks olevate indikaatorite loetelu ning tagab, et;
 - Alkohol ei tohi võrrelduna sissetulekuga odavamaks muutuda ning pikemas perspektiivis peaks alkohol kallinema
 - Alkoholiaktsiisi tõus (ja teiste instrumentide mõju) peaks olema järkjärguline ja mõistliku aja raames etteprognoositav, et vältida salaturu hüppelist kasvu
 - Alkohoolsete jookide maksustamisel tuleks arvestada mõju tervisele, mõju salaturule, elanike sissetulekute muutust, naaberriikide hinnataset.
 - **Alkoholiaktsiisi iga-aastane tõus on seaduses sätestatud järgnevas neljaks aastaks**
- Kaaluda võimalust kehtestada alkoholi miinimumhind või rakendada teise meetmeid, mis ennetavad alkoholi müüki alla omahinna. – **toimunud arutelud parlamendis, alkoholipoliitika töörühmas ja ministeeriumitevahelises töörühmas šoti ekspertide osalusel, Mr Alex Neil Eesti alkoholi aastakonverentsil**

Kahjude vähendamine

- **Tervise Arengu Instituut, Päästeamet ja Politsei- ja Piirivalveamet viivad läbi avalikke kampaaniad sallimatu suhtumise kujundamiseks joobes olekusse, joobes ujumise minikusse**
- **Tervise Arengu Instituut koostöös partneritega arendab välja teenindajatele suunatud koolitusprogrammi, mis aitab teenindajal klientide joobesse jäämist ennetama, joovet ära tundma ja joobes kliendiga suhtlemisel konfliktiolukordi vältima või neid ära tundma ning kaaluda sellise koolituse kohustuslikuks muutmist, suurendab teenindajate teadlikkust joobes kliendile müümise keelust – viidud läbi uuring joobes kliendile müümise keelust kinnipidamise kohta, 2014 ENALE seminar joobes kliendile müümise keelu paremaks jõustamiseks, Kaupmeeste Liidu juhend**

Salaalkoholi leviku tõkestamine

- Karmistada kontrollimeetmeid korduvalt salakaubaga vahele jäänute suhtes
- Tõhustada võitlust Eesti-Vene piirilähedastel aladel salaalkoholiga seotud kuritegevusega
- Arendada piiriülest koostööd Venemaaga salaalkoholiga seotud organiseeritud kuritegevuse tõkestamiseks
- Mõjutada tarbijat salaalkoholist loobuma
- Piiratud on üle piiri toodava alkoholi kogust ka ajas, muudetud õigusakte surrogaatide müümise ohjeldamiseks

Seire

- Analüüsida iga-aastaselt alkoholitarbimise ja liigtarvitamisega seotud kahjude näitajaid ning koondada ja avaldada need Alkoholi aastaraamatuna
- Läbi viia regulaarseid turu, tarbimise ja tervisemõjude uuringuid, tagades uuringute tellimisel uuringumetoodika järjepidevus.
- Kutsuda iga-aastaselt kokku tööriühm, kus on esindatud alkoholipoliitika osapooled poliitika toimimise hindamiseks

Veel positiivseid initsiatiive

- Terve Eesti SA, Arstide Liidu, Arstitudengite Seltsi jt. ühisavaldused
- Karskusliidu kampaania Passiivne joomine, Terve Eesti SA kampaania Joome poole vähem, Siseministeeriumi kampaania Tark vanem
- Kange õlle alkoholisisalduse langetamine ja reklaamist loobumine
- Vabatahtlik alkoholireklaami piiramine telekanalites